

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВРАХУВАННЯ ВПЛИВУ ЗОВНІШНІХ ЧИННИКІВ НА ПРОЦЕС ЕКОНОМІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Ємець Вадим Вікторович

кандидат економічних наук,

докторант кафедри економічної теорії та конкурентної політики,

Державний торговельно-економічний університет

У сучасних умовах глобалізації країни, що розвиваються, включаючи Україну, перебувають у полі суперечливого впливу глобальних процесів. З одного боку, такі процеси відкривають нові можливості для участі в міжнародному поділі праці, з іншого – поглиблюють вразливість до зовнішніх шоків, створюючи фундаментальні протиріччя функціонування глобальної економічної системи. Глобальні економічні, політичні, військові, екологічні та демографічні процеси чинять потужний вплив на національні економіки через систему трансмісійних каналів. Дослідження впливу глобалізації на економічне відновлення в Україні має фокусуватися на зосередженні уваги на економіках із типовими характеристиками країн, що розвиваються: рівнем відкритості економіки, експортною орієнтованістю на сировинні товари, слабкістю фондових і грошових ринків, високим рівнем соціальної неоднорідності, зовнішнім борговим навантаженням та залежністю від іноземної валюти.

Процеси глобального рівня впливають на економіки таких країн через інфляційні імпульси, зміну облікових ставок, коливання зовнішнього попиту, валютні надходження, динаміку трудової міграції, а також через міжнародні політичні обмеження, санкції, відкриття чи закриття ринків. Зокрема, глобальні економічні зрушення можуть або стимулювати, або гальмувати економічне відновлення залежно від масштабу і характеру дії таких чинників. Водночас варто підкреслити, що сам процес відновлення не має виключно ринкової природи — він реалізується через адміністративні рішення на національному рівні. Так, зростання цін на експортну сировину може не призводити до інвестицій у відновлення інфраструктури, а натомість бути використане для нарошення резервів чи інших непродуктивних витрат.

Найважливішим ресурсом для відновлення є фінансові надходження, формування яких здійснюється завдяки зовнішній торгівлі, кредитів і прямих інвестицій. Глобальні шоки, як правило, звужують зону можливого економічного маневру, посилюючи вплив деструктивних чинників. Водночас лише ті країни, які забезпечують зростання ефективності та інноваційності економіки (напр. Китай, Польща,

Туреччина), здатні подолати наслідки деструктивного впливу і перейти до складного типу економічного відновлення.

У межах запропонованої теоретичної моделі, яка пов'язує вплив зовнішніх чинників та формування фінансового ресурсу відновлення, продемонстровано, що глобальні фактори зумовлюють коливання як сукупного попиту, так і сукупної пропозиції. Залежно від напрямку їх дії, точка макроекономічної рівноваги може зміщуватись у бік зростання чи падіння ВВП. Також проаналізовано вплив глобальних факторів на динаміку зовнішньої торгівлі, що для країн, які розвиваються, є ключовим каналом формування валютного ресурсу. Окрема увага приділена впливу глобальних фінансових умов (зміна світових ставок, доступ до кредитів) на внутрішній ринок позикових коштів.

Узагальнюючи, можна зазначити: глобальні процеси формують передумови для економічного відновлення, але не визначають його характер однозначно. Найчастіше вони сприяють звичайному або тототжому відновленню. Лише у разі сприятливої міжнародної кон'юнктури та внутрішніх зусиль держави можлива реалізація сценарію складного відновлення, який передбачає масштабні структурні зміни, інноваційний прорив і довготривале зростання.

Список використаних джерел:

1. Росола У.В., Гладинець Н.Ю., Петричко М.М. Вплив війни на економіку України: макроекономічний аспект. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. Вип 19. Т. 1. С. 226–234. С. 229.
2. Ткаченко А. Управління економічною діагностикою будівельного підприємства як основа його ризик-менеджменту. *Ефективна економіка*. 2012. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1756>
3. Ткаченко А., Пожужева Т. Діагностика як засіб для розробки стратегії розвитку суб'єкта господарювання. *Економічний вісник ДВНЗ УДХТУ*. 2020. № 2 (12). С. 95–103 С. 96.
4. Фаріон І.Д. Діагностика і економічний аналіз у сфері послуг: курс лекцій. І.Д. Фаріон, Л.І. Савчук, С.М. Жукевич за ред. д-р екон. наук, проф. І.Д. Фаріона. Тернопіль : Вид-во «Екон. Думка». 2005. 260 с. С. 8–9.
5. Ohlson J.A. Financial Ratios and the Probabilistic Prediction of Bankruptcy. *Journal of Accounting Research*, 1980, vol. 18, no. 1, pp. 109–138. URL: <https://math.ryerson.ca/ramlab/projects/crd/ohlson1980.pdf>
6. Shermatov G. Fundamentals of economic diagnostic and modeling in assessing the development of the economy. *Journal of survey in fisheries sciences*. 10 (2S). pp. 3703–3715 P. 3704.
7. Six Big Questions for the Global Economic Recovery: The UN High-level Advisory Board Q&A Compendium Published by the United Nations, Department of Economic and Social Affairs (2022) p. 104. P. 48. URL: https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/hlab-ii_qa_compendium_final.pdf
8. Why And How Efficiency Should Be Your Focus In A Changing Economy. URL: <https://www.forbes.com/sites/forbesbusinesscouncil/2023/05/17/why-and-how-efficiency-should-be-your-focus-in-a-changing-economy/?sh=a783fef3515f>